

УДК 351.86:314.6

Трестер Ю.О.

помічник-консультант народного депутата України

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ДИТИНИ ЯК ПРІОРИТЕТ
ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ З ПИТАНЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ
БЕЗПЕКИ**

В статті досліджується сутність поняття “державна політика у сфері охорони дитинства”. Зокрема, досліджуються наукові здобутки вітчизняних авторів, на основі яких зазначається, що системно питання реалізації державної політики у сфері охорони дитинства на державному рівні не досліджені. В статті зазначено, що забезпечення безпеки дитини, реалізації її інтересів мають стати загальнодержавним пріоритетом державної політики з питань національної безпеки.

Ключові слова: безпека дитини, забезпечення безпеки дитини, державна політика щодо забезпечення національної безпеки, державна політика у сфері охорони дитинства, державне управління, пріоритет державної політики.

**PROVIDING THE CHILD SAFETY AS A PRIORITY OF
THE STATE POLICY ON NATIONAL SECURITY ISSUES**

The article examines the essence of the concept of “state policy in the field of childhood protection”. The scientific achievements of domestic authors are researched in particular. The Author states that the question of implementation of state policy in the field of child protection at the state level has not been investigated systematically. The article indicates that ensuring child safety and realization of its interests should become a national priority of state policy on national security issues.

Key words: child safety, child safety provision, state policy on ensuring national security, state policy in the field of child protection, state administration, the priority of state policy.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Держава є складною соціальною організацією, що потребує визначення напрямів розвитку, шляхів досягнення поставлених цілей. Проте, загальна кількість цілей та проблем, що можуть виникнути в державі потребує певної їх систематизації, визначення пріоритетності. Зокрема, досить складно поєднати цілі окремих людей та організацій, загальнонаціональні інтереси та інтереси певної групи. Досить актуальною ця проблема видається в період кризи та обмеженості ресурсів держави. Тому, для будь-якої держави завжди буде актуальним питання ефективного використання наявних ресурсів, фінансування соціального сектору чи військової промисловості, сфери освіти чи промислового виробництва. Тому, на нашу думку, чітке визначення загальнонаціональних пріоритетів в майбутньому прийматиме реалізації ефективної державної політики у всіх сферах життєдіяльності людини. Саме в такому ключі, вважаємо, досить актуальним для сьогодення України питання забезпечення безпеки дитини як одного з пріоритетів державної політики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій та виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Державну політику у різних сферах, пов'язаних зі сферою безпеки дитини, розглядали зарубіжні та вітчизняні науковці. Проте, комплексного, системного дослідження з даної проблеми, на жаль, не проведено. Натомість окремі дослідники в Україні досліджували окремі аспекти. Зокрема, Давидов П. розглядав особливості реалізації державної політики у сфері освіти; Кризина Н., Кризина П., Письменна О., Мороз І. розглядали державну політику у сфері охорони здоров'я; Бордіян Я., Цибуліна І. – у сфері захисту прав дітей та сімей в Україні; Гемерлінг І., Батенчук М. – у сфері захисту житлових прав дітей; Горобець І. – державну політику протидії дитячій бездоглядності та безпритульності та ін.

Формулювання мети статті. Метою статті є дослідження пріоритетів державної політики з питань

національної безпеки у контексті забезпечення безпеки дитини.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як відомо, розробка та реалізація державної політики є одним із функціональних завдань органів державної влади. Т. Кондратюк зазначає, що під терміном “державна політика” (англ. public policy), зазвичай позначають загальну мету структур державного управління та найкращі або такі, що їм віддається перевага, засоби її досягнення у нерозривній єдності, так би мовити, процесуальній цілісності згаданої мети й засобів [1].

В науковій літературі наведено наступні визначення сутності державної політики:

- Л. Пал: напрям дії або утримування від неї, обрані державними органами для розв’язання певної проблеми або сукупності взаємо пов’язаних проблем [2];

- Т. Дай: те, що уряд вирішив робити або не робити [3];

- Р. Роуз: довга низка більш-менш взаємопов’язаних дій, що мають певні наслідки для тих, кого вони стосуються [4];

- К. Фрідріх: обраний державними органами напрям дій, спрямований на певне оточення, який допомагає з його перешкодами та можливостями, які запропонована політика використовує та долає в намаганні досягти певних цілей або реалізувати завдання чи наміри [5];

- В. Дженкінс: прийняття взаємопов’язаних рішень, що стосуються вибору цілей і засобів їх досягнення [6].

Всі ці дефініції по-різному визначають та характеризують поняття “державної політики”, однак спільним для них є розуміння того, що все це певні дії, які необхідно або можна здійснювати керівним органом з метою досягнення певних цілей.

Державна політика може здійснюватися в різних сферах суспільного життя. Зокрема, розрізняють економічну, соціальну, оборонну, міграційну та інші види державної політики. У контексті даної наукової статті актуальним є розгляд державної політики з питань національної безпеки у контексті забезпечення безпеки дитини. Проте, як правило, в Україні цю складову вказаної політики розглядають, лише у

контексті соціальної політики держави (сфера охорони дитинства). Так, основні завдання Мінсоцполітики у сфері реалізації державної політики визначено в Постанові Кабінету Міністрів України “Про затвердження Положення про Міністерство соціальної політики України” [7]. Зокрема, в даному нормативному документі зазначається, що наразі основні завдання формування та реалізації державної політики щодо проблем дитинства лежать у площинах волонтерської діяльності, з питань сім’ї та дітей, оздоровлення та відпочинку дітей, усиновлення та захисту прав дітей, запобігання насильству в сім’ї. Однак, як свідчать результати наших досліджень, це лише невелика частина загальних питань, що потребують регулювання та контролю у сфері забезпечення безпеки дитини. Починаючи від фізіологічного зачаття дитини і впродовж становлення її як особистості до досягнення нею повноліття держава повинна проводити чітку державну політику, відповідно до якої всі органи державної влади, що мають будь-яке відношення до захисту інтересів дитини, забезпечення її безпеки, будуть максимально ефективно відповідати за реалізацію своїх функцій.

Закон України “Про охорону дитинства” визначає охорону дитинства в Україні як стратегічний загальнонаціональний пріоритет і з метою забезпечення реалізації прав дитини на життя, охорону здоров’я, освіту, соціальний захист та всебічний розвиток встановлює основні засади державної політики у цій сфері. Відповідно до цього Закону “основні засади охорони дитинства та державну політику у цій сфері визначає Верховна Рада України шляхом затвердження відповідних загальнодержавних програм. Проведення державної політики щодо охорони дитинства, розробку і здійснення цільових загальнодержавних програм соціального захисту та поліпшення становища дітей, координацію діяльності центральних та місцевих органів виконавчої влади у цій сфері забезпечує Кабінет Міністрів України. Щорічно Кабінет Міністрів України звітує Верховній Раді України про стан демографічної ситуації в Україні, становище дітей та тенденції його змін у ході впроваджених соціально-економічних перетворень” [8].

Окрему увагу серед вітчизняних науковців зосереджено на дослідженні сутності та принципів забезпечення державної політики у сфері охорони дитинства. Зокрема, Л. Кривачук вважає, що “державна політика у сфері охорони дитинства в Україні повинна комплексно охоплювати всю систему охорони дитинства” [9, 10]. Основними принципами, що забезпечують формування та реалізацію державної політики у сфері охорони дитинства в Україні мають бути: принцип дитиноцентричності (забезпечення процесу виховання кожної дитини на основі розвитку її природних здібностей [11, с. 63]), принцип забезпечення і захисту прав, гарантій та законних інтересів дітей, принцип найкращого забезпечення інтересів дітей, принцип пріоритету, принцип гуманності, принцип участі, принцип міжгалузевості, принцип партнерства [9]. На нашу думку, дослідження Кривачук Л. необхідно взяти за основу при розробці комплексної державної політики у сфері охорони дитинства, як один із пріоритетів щодо забезпечення національної безпеки в Україні, адже підходить та принципи, що запропонувала автор монографії “Державна політика у сфері охорони дитинства: формування та реалізація” [10] в сучасних умовах на перший план виводять дитину з її потребами, інтересами, здібностями та можливостями.

До того ж, Кривачук Л. робить висновок про те, що об’єктом державної політики у сфері охорони дитинства в Україні є дитина [9]. На нашу думку, такий висновок закладає підвалини щодо дослідження особливої ролі дітей при формуванні та реалізації державної політики у сфері дитинства в Україні у контексті забезпечення її національної безпеки.

Варто зазначити, що окремі аспекти державної політики у сфері дитинства досліджували такі вітчизняні науковці: Давидов П., який розглядав особливості реалізації державної політики у сфері освіти з точки зору дослідження освіти як суспільної цінності [12]; Кризина Н., Кризина П., Письменна О., Мороз І. та інші розглядали державну політику у сфері охорони здоров’я, що опосередковано пов’язано з проблемою дитинства [13, 14]; Бордіян Я., Цибуліна І. – державну політику у сфері захисту прав дітей та сімей в

Україні [15]; Гемерлінг І., Батенчук М. – державну політику у сфері захисту житлових прав дітей в Україні [16]; Горобець І. – державну політику протидії дитячій бездоглядності та безпритульності [17] тощо. Така кількість різнопланових наукових праць, що досліджують окремі аспекти державної політики в сфері дитинства в Україні, обумовлена відсутністю в Україні єдиного органу державної влади, що відповідав би за реалізації державної політики з проблем дитинства. Іншими словами, оскільки в Україні не має єдиного органу центральної влади, що займався би централізовано питаннями реалізації державної політики у сфері охорони дитинства, то окремими питаннями займаються різні міністерства, служби, органи. Така розпорошеність функцій веде до того, що часто неефективно організована міжвідомча взаємодія та координація призводять до жахливих наслідків, де ціною такої діяльності стає дитяче благополуччя та життя.

Крім того, варто зазначити, що протягом останнього часу все більше фактів свідчать про те, що уникнути нещасних випадків або недбалого ставлення до дітей можна було б, якби у нормативно-правовому полі або у посадових інструкціях було чітко прописано протоколи діяльності, особливості міжвідомчих комунікацій, скоординованих дій та чітких протоколів міжвідомчої взаємодії органів центральної виконавчої влади. Замість цього, на жаль, можна констатувати, що особливістю вітчизняного законодавства є те, що, як правило, в державі займаються “проблемними” дітьми або дітьми, що потребують особливої уваги. Зокрема, Міністерство охорони здоров’я має інформацію про тих дітей, які перебувають на обліках, потребують постійного медикаментозного лікування, контролю з боку медичних закладів. Міністерство освіти теж досить опосередковано виконує функції щодо забезпечення безпеки дитини, надаючи освітні послуги, іноді виховні. Мінсоцполітики займається дітьми які вже набули певного особливого статусу: діти-інваліди, діти-сироти, діти, позбавлені батьківського піклування, діти із сімей, що опинилися в складних життєвих ситуаціях, діти внутрішньо переміщені особи та інші категорії. МВС опікується дітьми, що мають проблеми з законом,

перебувають на обліку у відповідних органах. При цьому, якщо дитина або сім'я не перебувають на обліку у певних службах та офіційно не визнані такими, що потребують втручання держави у процес виховання та захисту інтересів дитини, вважається, що умови розвитку та утримування дитини є нормальними. Такі діти автоматично набувають статусу дитини, безпека якої повністю забезпечується. Але насправді всі діти без винятку щодня можуть мати справу з появою реальних загроз їх безпеці, починаючи від сім'ї і закінчуючи всіма просторами, де щодня буває дитина: вулиця, школа, дитячий сад, парк, басейн, громадський транспорт, автомобіль тощо.

Виконаний нами аналіз дозволяє дійти висновку, що якщо взяти місцевий (регіональний) рівень забезпечення національної безпеки у контексті забезпечення безпеки дитини, то на рівні окремого міста, села, селища, громади за забезпечення безпеки дитини конкретно не відповідає жоден орган державної влади чи місцевого самоврядування. Існують достатньо складні вертикальні та горизонтальні владно-функціональні мережі, що в тій чи іншій мірі виконують функції щодо забезпечення безпеки дитини. На прикладі міста Києва показано, що різні заступники Голови КМДА та департаменти займаються різними питаннями щодо захисту дитинства. Зокрема, питання освіти контролює Департамент освіти і науки, молоді та спорту, охорони здоров'я – Департамент охорони здоров'я, соціальні виплати – Департамент соціальної політики. Також функціонують Служба у справах дітей та сім'ї, Київський міський центр сім'ї “Родинний дім”, Київський міський центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, Київський молодіжний центр, Центр правової допомоги киянам, які опинились у складних життєвих обставинах [18]. Аналогічна ситуація на рівні районних державних адміністрацій у місті Києві, в кожній з яких є створені самостійні структурні підрозділи – Служба у справах дітей, яка підпорядковується Голові Районної Державної Адміністрації, що призначається Президентом України. Така кількість органів, структур та служб призводить до розподілу функцій між ними, до появи великої кількості

виконавців та контролерів і відповідно до розпорошення відповідальності за результат. А в результаті маємо неефективну реалізацію державної політики у сфері забезпечення безпеки дитини.

Статистичні дані переконливо свідчать, що більшість випадків дитячої смертності та травмування дитини пов'язані з недостатнім батьківським доглядом, який залежить від особистих якостей людей (батьків) з одного боку, та діяльності відповідальних органів державної влади – з іншого. На нашу думку, якщо батьки мають певні проблеми щодо сумлінного виконання свого батьківського обов'язку, то органи державної влади, до компетенції яких належить контроль умов життєдіяльності дитини, повинні створити умови для підвищення відповідальності батьків та забезпечення безпеки дитини у всіх сферах її життєдіяльності. Але наразі ми маємо неефективну міжвідомчу взаємодію та відсутність чітко узгоджених протоколів дій між відповідальними органами за той чи інший аспект життя та безпеки дитини.

З огляду на викладене вище, забезпечення безпеки дитини є одним з питань забезпечення національної безпеки. В українському нормативно-правовому полі забезпечується реалізація державної політики у сфері національної безпеки. Зокрема, основні напрями реалізації державної політики щодо забезпечення безпеки людини і дитини викладено у ст. 8 Закону України “Про основи національної безпеки”. Як і у більшості законотворчих актів питання безпеки дитини відображаються у розділах соціального спрямування. Зокрема, у соціальній та гуманітарній сферах значна увага у сфері державного управління приділяється створенню ефективної системи соціального захисту людини, охорони та відновлення її фізичного і духовного здоров'я, ліквідації алкоголізму, наркоманії, інших негативних явищ, ліквідації бездоглядності, безпритульності та бродяжництва серед дітей і підлітків [19].

За реалізацію державної політики у будь-якій сфері суспільного життя відповідає державно-управлінський апарат. Як зазначає В. Тертичка, “Державне управління – це своєрідна форма і засіб практичного втілення в життя державної політики” [20, с. 486]. На думку авторів навчального

посібника “Концептуальні засади взаємодії політики й управління”, державне управління спрямовано на регулювання політичних, соціальних та економічних процесів у суспільстві. Також під державним управлінням розуміється діяльність органів державної влади та їх посадових осіб щодо реалізації визначеної політики [21, с. 9-10]. Отже, державна політика та державне управління мають тісний взаємозв'язок, що обумовлений необхідністю впровадження державної політики через механізми здійснення державного управління в державі. Тобто, державне управління стає продовженням визначеної стратегії реалізації політичних рішень. Про специфіку взаємозалежності політики та управління зазначав і В. Вілсон. Зокрема, він вважав, що управлінські питання не є політичними, але при цьому політика нічого не варта без підтримки управління... [22, с. 28]. Важливим, на нашу думку, є ідея В. Вілсона про те, що збереження і розвиток демократії можливі тільки за умови здійснення постійного контролю політиками за адміністративною діяльністю. Згідно з його концепцією зміни в політичній сфері не мають впливати на функціонування адміністративної системи, яка повинна бути в змозі реалізувати будь-які рішення обраних на виборах політичних лідерів [21, с. 11].

Очевидно, що визначення напрямів впровадження та реалізації державної політики залежить від визначених пріоритетів розвитку суспільства та особливостей функціонування конкретної сфери суспільного життя. Зокрема, пріоритетами державної політики щодо забезпечення національної безпеки України в сучасних умовах є:

- гарантування конституційних прав і свобод людини і громадянина;
- розвиток громадянського суспільства, його демократичних інститутів;
- захист державного суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності державних кордонів, недопущення втручання у внутрішні справи України;
- зміцнення політичної і соціальної стабільності в суспільстві;

- забезпечення розвитку і функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя на всій території України, гарантування вільного розвитку, використання і захисту російської, інших мов національних меншин України;

- створення конкурентоспроможної, соціально орієнтованої ринкової економіки та забезпечення постійного зростання рівня життя і добробуту населення;

- збереження та зміцнення науково-технологічного потенціалу, утвердження інноваційної моделі розвитку;

- забезпечення екологічно та техногенно безпечних умов життєдіяльності громадян і суспільства, збереження навколишнього природного середовища та раціональне використання природних ресурсів;

- розвиток духовності, моральних засад, інтелектуального потенціалу Українського народу, зміцнення фізичного здоров'я нації, створення умов для розширеного відтворення населення;

- інтеграція України в європейський політичний, економічний, правовий простір з метою набуття членства в Європейському Союзі та в євроатлантичний безпековий простір; розвиток рівноправних взаємовигідних відносин з іншими державами світу в інтересах України [19].

Ми вважаємо, що даний перелік необхідно уточнити, а саме визначити, що одним з основних пріоритетів державної політики має стати забезпечення безпеки дитини. При цьому, оскільки поняття “пріоритет” має латинське походження та означає “переважне, провідне значення кого-, чого-небудь; перевага над кимсь, чимсь” [23, с. 108], то актуальним є виявлення причин, чому діти, забезпечення їх безпеки мають стати загальнодержавним пріоритетом щодо подальшого розвитку та забезпечення реалізації національних інтересів.

Як таких причин є декілька.

По-перше, доросла людина є носієм національного гену, культури та цінностей будь-якого суспільства. Через діяльність дорослих людей відбувається функціонування суспільства, розвиток держави, реалізація національних інтересів. Проте, людина не народжується зі знанням історичних особливостей

становлення своєї нації та можливих шляхів її розвитку. Все, що мають дорослі – це досвід, який вони починають набувати в момент народження. Саме від того, в яких умовах живуть діти, яким чином забезпечується реалізація їх інтересів, яким чином ці інтереси формуються залежить в майбутньому, який буде якісний склад дорослих громадян конкретної держави. Тому, на нашу думку, перша причина, чому діти, забезпечення їх безпеки мають стати національним пріоритет реалізації національних інтересів та державної політики, є та, що з дитинства починає формуватися суспільна свідомість усіх дорослих людей.

По-друге, дитина в дорослому житті використовує ті шаблони суспільної взаємодії, що отримала їх в дитинстві. Тобто, якщо навколо дітей панує негативна атмосфера суспільного життя – насилля, війни, голод, знуцання тощо, діти в майбутньому будуть це використовувати при реалізації своїх інтересів. В такому суспільстві на всіх рівнях державного управління та реалізації державної політики пануватиме прагнення будь-якими зусиллями отримати бажаний результат, небажання йти на компроміс та враховувати інтереси інших, неможливість узгоджувати суспільні прагнення та цілі. Звідси, ми вважаємо, що процес виховання дітей повинен вийти за межі сім'ї як основного місця проживання дитини та перейти в площину загальнодержавних цілей та завдань, одним з яких буде забезпечення безпеки дитини.

По-третє, небажання рахуватися з інтересами дітей призводить до відсутності нормального діалогу між майбутнім та теперішнім, між дітьми та дорослими. Важливо не лише виважено проводити державну політику відповідно до наявних нормативно-правових документів, а й намагатися корегувати її відповідно до вимог часу та обставин. Не можна в ХХІ столітті використовувати методи виховання дітей, що застосовувалися в ХІХ-ХХ століттях. Необхідно кожного дня, опираючись на зміни в суспільному житті, уточнювати підходи щодо врахування інтересів та потреб дітей у майбутній реалізації державної політики у всіх сферах життєдіяльності людства.

По-четверте, діти повинні зростати в сприятливих умовах для розвитку свого потенціалу, оскільки від цього залежить майбутнє функціонування держави.

По-п'яте, феномен безпеки дитини має наступну особливість: суб'єкти забезпечення безпеки та джерела загроз, як правило, це одні і ті самі особи, організації, інститути. Зокрема, батьки, опікуни, лікарі, вчителі, дитячі організації та виховні заклади є і суб'єктами забезпечення безпеки дитини, і джерелами загроз її безпеці. Діти самостійно не можуть розпізнати загрози, запобігти їм. Діти щодня контактують зі всіма, хто залежно від обставин може нести або загрозу, або захищати дітей. Якщо безпека дитини стане пріоритетом державної політики у різних сферах, у тому числі в сфері національної безпеки, можна буде розробити чіткі механізми забезпечення безпеки дитини, реагування на загрози, захисту її інтересів тощо.

По-шосте, в процесі реалізації реформи децентралізації більшість функцій органів центральної влади буде передано органам місцевого самоврядування. Оскільки, дана реформа лише починає здійснюватися на практиці, то можна стверджувати, що з кадровим наповненням всі регіони без винятку матимуть проблеми. Крім того, нині відсутні механізми забезпечення безпеки дитини як на рівні держави, так і на рівні місцевого самоврядування. Тому, ми вважаємо, що поки більшість інститутів запрацюють, певний час діти взагалі будуть поза увагою держави, допоки не налаштується система місцевого самоврядування та на рівні громад не будуть розроблені та прийняті місцевими радами механізми забезпечення безпеки дитини, захисту її інтересів.

Таким чином, підсумовуючи, можна дійти висновку, що викладені вище аргументи свідчать про необхідність кардинального уточнення сутності, шляхів, засобів і способів забезпечення безпеки дитини. Адже, зростаючи в безпечному середовищі, в майбутньому дитина матиме можливість бути включеною до системи ефективного функціонування держави як виразника інтересів усіх громадян. Очевидно, вирішення цих завдань потребує поглиблених наукових досліджень, залучення аналітиків, експертів, політиків, загалом

представників інститутів громадянського суспільства. При цьому, в основу їх роботи має бути покладена теза про нерозривність стану справ у сфері національної безпеки і ефективності комплексу заходів (правових, організаційних, фінансових та інших) щодо забезпечення безпеки дитини, що можливо при розробці та реалізації відповідної державної політики.

Висновки і перспективи подальших досліджень.

1. В Україні наразі здійснюється реалізація державної політики у різних сферах. Проте, питанням забезпечення безпеки дитини приділяється недостатня увага. Зокрема, відсутніми є ефективна державна політика у сфері забезпечення безпеки дитини і відповідні механізми державного управління. Проблемами дітей опікуються різні відомства, органи та структури, які не несуть відповідальність за реалізацію державної політики у сфері захисту дитини. Тому, необхідним є розробка механізмів забезпечення безпеки дитини за умови визнання пріоритетності безпеки дитини у сфері формування державної політики.

2. Безпека дитини в сучасних умовах державотворення потребує кардинального уточнення сутності, шляхів, засобів і способів її забезпечення безпеки дитини, що потребує поглиблених наукових досліджень, залучення аналітиків, експертів, політиків, загалом представників інститутів громадянського суспільства.

3. Забезпечення безпеки дитини має стати одним із пріоритетів при розробці державної політики з питань забезпечення національної безпеки, що, зокрема, має знайти відображення у чинному законодавстві та потребує модернізації існуючих та створення нових механізмів (правових, організаційних, фінансових та інших) щодо її реалізації.

Список використаної літератури

1. Кондратюк Т.В. Державна політика як складова частина системи механізмів державного управління / Т. В. Кондратюк // Інвестиції: практика та досвід. - 2011. - № 12. - С. 66-70.

2. Pal L.A. Public policy analysis: an introduction. – 2nd ed. – Scarborough, Ont.: Nelson Canada, 1992. – 303 p.

3. Dye, T.R. Understanding public policy. Englewood Cliffs, N.J: Prentice-Hall. – 1984.

4. Rose R. Policy making in Great Britain. London : Macmillan. – 1969.

5. Friedrich C.J. Man and His Government: An Empirical Theory of Politics. N.-Y.: McGraw Hill Book Company, inc. – 1963.

6. Jenkins W.I. Policy Analysis: A Political and Organisational Perspective. London: Martin Robinson. – 1978.

7. Про затвердження Положення про Міністерство соціальної політики України: Постанова Кабінету Міністрів України від 17.06.2015 № 423 [Електронний ресурс] Верховна Рада України – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/423-2015-%D0%BF>

8. Про охорону дитинства: Закон України від 26.04.2001 № 2402-III [Електронний ресурс] Верховна Рада України – Режим доступу <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2402-14>

9. Кривачук Л.Ф. Принципи державної політики у сфері охорони дитинства в Україні / Л.Ф. Кривачук // Ефективність державного управління. - 2015. - Вип. 43. - С. 44-51.

10. Кривачук Л.Ф. Державна молодіжна політика з питань неповнолітніх в Україні (державно-управлінський аспект) : монографія / Л. Ф. Кривачук; Львів. держ. фін. акад. - Л., 2009. – 240 с.

11. Захаренко С. Дитиноцентризм – провідна лінія в педагогічній спадщині О.А. Захаренка / С. Захаренко // Директор школи, ліцею, гімназії. - 2013. - № 4. - С. 63-66.

12. Давидов П.Г. Державна політика в сфері освіти: аксіологічний вимір / П.Г. Давидов // Вісник Національного технічного університету України “Київський політехнічний інститут”. Серія: Філософія. Психологія. Педагогіка. - 2010. - № 2. - С. 13-17.

13. Мороз М.І. Державна політика охорони здоров'я в Україні та основні засади її практичної реалізації / М.І. Мороз // Наукові праці МАУП. - 2012. - Вип. 4. - С. 58-61.

14. Кризина Н.П. Державна політика охорони здоров'я: механізми реформування медичної допомоги на сучасному

етапі / Н.П. Кризина, П.С. Кризина, О.В. Письменна, В.Г. Слабкий, О.С. Сізов // Аналітика і влада. - 2011. - № 4. - С. 206-210.

15. Бордіян Я.І. Державна політика у сфері захисту прав дітей та сімей в Україні / Я.І. Бордіян // Ефективність державного управління. - 2013. - Вип. 35. - С. 187-195.

16. Гемерлінг І.І. Державна політика у сфері захисту житлових прав дітей в Україні на регіональному рівні / І.І. Гемерлінг // Ефективність державного управління. - 2012. - Вип. 32. - С. 270-276.

17. Горобець І.В. Механізми державного управління у сфері протидії дитячій безпритульності та бездоглядності в Україні : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.02 / І.В. Горобець; Івано-Франків. нац. техн. ун-т нафти і газу. - Івано-Франківськ, 2012. - 20 с.

18. Київська міська державна адміністрація // Офіційний інтернет-портал : [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://kievcity.gov.ua/content/26_struktura.html

19. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19.06.2003 № 964-IV [Електронний ресурс] Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/964-15>.

20. Тертичка В. Державна політика: аналіз та здійснення в Україні / В. Тертичка. - К. : Видавництво Соломії Павличко "Основи", 2002. - 750 с.

21. Концептуальні засади взаємодії політики й управління : навч. посіб. / авт. кол. : Е.А. Афонін, Я.В. Бережний, О.Л. Валевський та ін. ; за заг. ред. В.А. Ребкала, В.А. Шахова, В.В. Голубь, В.М. Козакова. - К. : НАДУ, 2010. - 300 с.

22. Wilson V.S. Canadian public policy and administration: theory and environment. – Toronto; New York : McGraw Hill Ryerson, 1981. – 442 p.

23. Пріоритет: Словник української мови: Академічний тлумачний словник (1970-1980) в 11 т.: Т.8, 1977 [Електронний ресурс] Словник української мови. – Режим доступу: <http://sum.in.ua/s/priorityet>

References

1. Kondratyuk T.V. (2011), *Derzhavna polity`ka yak skladova chasty`na sy`stemy` mexanizmiv derzhavnogo upravlinnya* (State policy as an integral part of the state governance mechanisms system) *Investy`ciyi: prakty`ka ta dosvid*, Kyiv, 2011, no 12, pp. 66-70.
2. Pal L.A. (1992), *Public policy analysis: an introduction*, 2nd ed., Scarborough, Ont.: Nelson Canada.
3. Dye T.R. (1984), *Understanding public policy*. Englewood Cliffs, Prentice-Hall, N.J.
4. Rose R. (1969), *Policy making in Great Britain*. Macmillan, London.
5. Friedrich C.J. (1963), *Man and His Government: An Empirical Theory of Politics*. McGraw Hill Book Company, N.-Y.
6. Jenkins W.I. (1978), *Policy Analysis: A Political and Organisational Perspective*. Martin Robinson, London.
7. Cabinet of Ministers of Ukraine (2015), *Decree on approval of the regulation on the ministry of social policy of Ukraine*, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/423-2015-%D0%BF> (Accessed 15 July 2017).
8. The official site of Verkhovna Rada of Ukraine (2001), *The Law of Ukraine "On the protection of childhood"*, available at: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_021 (Accessed 15 July 2017).
9. Kryvachuk L.F. (2015), *Pryntsypy derzhavnoyi polityky u sferi okhorony dytynstva v Ukrayini* (Principles of state policy in purview of child protection in Ukraine) *Efektivnist' derzhavnoho upravlinnya*, Kyiv, 2015, no 43, pp. 44-51.
10. Kryvachuk L.F. (2009), *Derzhavna molodizhna polityka z pytan' nepovnolitnikh v Ukrayini (derzhavno-upravlins'ky aspekt) : monohrafiya* (State youth policy on juvenile delinquency in Ukraine (state-management aspect). L'viv, 2009, 240 p.
11. Zakharenko S. (2013), *Dytynotsentryzm – providna liniya v pedahohichniy spadshchyni O. A. Zakharenka* (Child-centeredness - the leading line in the pedagogical heritage O.A. Zakharenko) *Dyrektor shkoly, litseyu, himnaziyi*, Kyiv, 2013, no 4, pp. 63-66.

12. Davydov P.H. (2010), Derzhavna polityka v sferi osvity: aksiolohichnyy vymir (State policy in purview of education: axiological dimension) Visnyk Natsional'noho tekhnichnoho universytetu Ukrayiny "Kyyivs'kyi politekhnichnyy instytut". Filosofiya. Psykholohiya. Pedahohika, Kyiv, 2010, no 2, pp. 13-17.

13 Moroz M.I. (2012), Derzhavna polityka okhorony zdorov'ya v Ukrayini ta osnovni zasady yiyi praktychnoyi realizatsiyi (State policy of public health in Ukraine and the basic principles of its practical realization) Naukovi pratsi MAUP, Kyiv, 2012, no 4, pp. 58-61.

14. Kryzyna N.P., Kryzyna P.S., Pys'menna O.V., Slabkyy V.H. and Sizov O.S. (2011), Derzhavna polityka okhorony zdorov'ya: mekhanizmy reformuvannya medychnoyi dopomohy na suchasnomu etapi (Public health policy: mechanisms of reforming health care at the present stage) Analityka i vlada, Kyiv, 2011, no 4, pp. 206-210.

15. Bordiyan YA. I. (2013), Derzhavna polityka u sferi zakhystu prav ditey ta simey v Ukrayini (State policy on the protection of the rights of children and families in Ukraine) Efektyvnist' derzhavnoho upravlinnya, Kyiv, 2013, no 35, pp. 187-195.

16. Hemerlinh I.I. (2012), Derzhavna polityka u sferi zakhystu zhytlovykh prav ditey v Ukrayini na rehional'nomu rivni (State policy in the sphere of protection of housing rights of children in Ukraine at the regional level) Efektyvnist' derzhavnoho upravlinnya, Kyiv, 2012, no 32, pp. 270-276.

17. Horobets' I.V. (2012), Mekhanizmy derzhavnoho upravlinnya u sferi protydyi dytyachiy bezprytul'nosti ta bezdohlyadnosti v Ukrayini (Mechanisms of public administration in perview of campaign child homelessness and homelessness in Ukraine), Ph.D. Thesis, Mechanisms of public administration, National Technical University of Oil and Gas of Ivano-Frankivsk, Ivano-Frankivsk, Ukraine.

18. The official site of Kiev city state administration, available at: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_384 (Accessed 12 July 2017).

19. The official site of Verkhovna Rada of Ukraine (2001), The Law of Ukraine "On the Fundamentals of National Security of

Ukraine”, available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/964-1> (Accessed 12 July 2017).

20. Tertychka V. (2002), *Derzhavna polityka: analiz ta zdiysnennya v Ukraini* (State policy: analysis and implementation in Ukraine). Kyiv, 2002, 750 p.

21. *Kontseptual'ni zasady vzayemodiyi polityky y upravlinnya : navch. posib.* (2010), (Conceptual framework for policy and management interaction) avt. kol. : E.A.Afonin, YA.V. Berezhnyy, O.L. Valevs'kyy ta in.; za zah. red. V.A. Rebkala, V.A. Shakhova, V.V. Holub', V.M.Kozakova. Kyiv, 2010, 300 p.

22. Wilson V.S. (1981), *Canadian public policy and administration: theory and environment*. McGraw Hill Ryerson, Toronto; New York.

23. *Dictionary of the Ukrainian language* (1977) “Priority”, available at: <http://sum.in.ua/s/priorytet> (Accessed 15 July 2017).

